

• Col·lecció Antines – 11 •

**ENTORN I VIGÈNCIA
DE L'OBRA DE FABRA**

**Actes del II Col·loqui Internacional
«La lingüística de Pompeu Fabra»**

**Edició a cura d'Anna Montserrat
i Olga Cubells**

Cossetània
EDICIONS

2007

ÍNDIX

<i>Presentació</i>	9
<i>Llista de sigles</i>	12
ASPECTES HISTÒRICS I SOCIALS	
La convergència sintàctica ANTONI ARNAL I BELLA	15
La difusió de la codificació fabriana als mitjans de comunicació durant el tardofranquisme. Publicació del curs <i>Lecciones de catalán para todos</i> (1969-1975) al diari <i>El Correo Catalán</i> DANIEL CASALS I MARTORELL	27
<i>Gèminis</i> : l'oasi cultural de la segona postguerra a Tortosa MONTSE CASTELLÀ ESPUNY; TERE IZQUIERDO SALOM	39
El Fabra que vindrà. Encara més sobre els fonaments ideològics de la reforma fabriana JORDI GINEBRA	51
La revisió de proves de la <i>Gramática de la lengua catalana</i> (1912) de Fabra LLUÍS MARQUET	61
Textos desconeguts de Fabra JOSEP MURGADES	73

Acords i desacords entre Pompeu Fabra i Antoni M. Alcover en relació amb les <i>Normes ortogràfiques</i>	
MARIA PILAR PEREA	121
El policentrisme normatiu: una nova conjuntura estandarditzadora per a la llengua catalana?	
MIQUEL ÀNGEL PRADILLA CARDONA	133
Fabra, Par i la sintaxi històrica	
M. SALOMÉ RIBES AMORÓS.....	155
L'edició de les obres completes de Pompeu Fabra	
JOAN SOLÀ	163

ASPECTES GRAMATICALS: DESCRIPCIÓ I CODIFICACIÓ

Els criteris de codificació sintàctica de Pompeu Fabra	
JOAN COSTA CARRERAS.....	181
El verb a les <i>Converses filològiques</i> de Fabra	
IMMA CREUS.....	191
Les propostes d'estandardització lexicosemàntica de Pompeu Fabra	
JOSEP FERRER.....	201
La via tortosinovalenciana de <i>per</i> i <i>per a</i>	
JOAN MASCARELL; XAVIER RULL.....	209
El règim verbal en l'obra gramatical de Fabra	
ANNA MONTSERRAT	219
L'actualitat de Fabra en l'adaptació fonològica de les vocals mitjanes anteriors en mots de nova creació	
JOSEP PI-MALLARACH.....	229
Variació formal i enriquiment lèxic. El cas dels verbs amb el prefix <i>a-</i>	
DAVID PALOMA; ALBERT RICO.....	239
El problema gràfic dels compostos	
XAVIER RULL	253
Sobre l'estructuració gramatical de Fabra (1956) i uns altres encerts teòrics	
ABELARD SARAGOSSÀ	261
Petita reivindicació fabriana: el so labiodental de la <i>v</i> (o Manifest de la <i>v</i>)	
PERE SAUMELL	281

ASPECTES LEXICOGRÀFICS

Característiques i funcions dels exemples al <i>Diccionari general de la llengua catalana</i> MARIA BARGALLÓ ESCRIVÀ	293
Pompeu Fabra, lexicògraf GERMÀ COLÓN	305
Influència del diccionari de Pere Labèrnia en el diccionari de Pompeu Fabra M. TERESA DOMINGO MASDÉU	317
Els exemples del DGLC: reflexions sobre la tècnica lexicogràfica de Pompeu Fabra AGUSTÍ ESPALLARGAS; OLGA FULLANA	327
La parla de les dones en el <i>Diccionari general de la llengua catalana</i> . Comparació amb altres diccionaris EULÀLIA LLEDÓ CUNILL	337
L'herència fraseogràfica de Fabra KÁROLY MORVAY	347
El diccionari Fabra vist des de la lexicografia sueca i alemanya DAN NOSELL	375
Les subentrades al <i>Diccionari general de la llengua catalana</i> . Aproximació a les subentrades amb nucli nominal GEMMA PAUNÉ I XURIGUERA	389

PRESENTACIÓ

L'origen del llibre que teniu a les mans és el II Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra», que va tenir lloc a Tarragona del 7 al 9 d'abril de 2003. Organitzant aquesta trobada científica, l'Equip de Recerca en Llengua, Estructura i Ús (ERLEU) del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili donava continuïtat a la tasca d'estudi i difusió que s'havia iniciat cinc anys abans, amb la celebració del I Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra». En aquell moment, coincidint amb el cinquantenari de la mort del gramàtic, ens havíem plantejat el repte d'impulsar i coordinar una reflexió profunda i plural sobre els diversos aspectes de l'obra del màxim codificador de la llengua catalana, superant els plantejaments hagiogràfics i revisant des del punt de vista científic i acadèmic la seva feina, les coordenades històriques que la van fer possible i la seva vigència en l'àmbit de la planificació lingüística. El resultat no ens va decebre i l'any 2000 apareixia *La lingüística de Pompeu Fabra*, una obra en dos volums que recollia les trenta-cinc aportacions que s'hi van fer en forma de ponències i comunicacions, revisades i sovint ampliades.

De llavors ençà l'interès per l'obra de Fabra no ha deixat d'augmentar dins i fora de les nostres fronteres, molt a pesar de les limitacions evidents que treballar en una llengua minoritzada i per una llengua minoritzada suposa de cara al reconeixement en un món cada cop més globalitzat. Ens complau pensar que la nostra feina d'aleshores ha contribuït en certa mesura a aquest (re)coneixement: diversos especialistes i estudiosos ho han fet evident quan s'han referit a *La lingüística de Pompeu Fabra* en els seus treballs. Així, a les ja clàssiques aportacions de Bonet, Segarra, Lamuela-Murgades o Solà, hi hem d'afegir l'interès que el gramàtic gracienc ha despertat en altres latituds: Alemanya, Rússia, Suècia, Hongria... En aquest sentit, estem vivint

un moment especialment dolç, que té l'exponent més significatiu en l'edició de les obres completes de Fabra, coordinada per Joan Solà i Jordi Mir, de la qual ja s'ha publicat el primer volum, amb les gramàtiques de 1891, 1898 i 1912.

Tot plegat ens va animar, doncs, a treballar amb el mateix esperit del primer col·loqui per organitzar el segon, amb la voluntat de consolidar aquests fòrums com un marc periòdic de referència. Tornem a estar satisfets dels resultats, tant del col·loqui del 2003 com del llibre que publiquem ara.

El II Col·loqui Internacional "La lingüística de Pompeu Fabra" va reunir prop de dos-cents estudiosos i professionals de les diverses branques de la filologia, dels quals vint-i-nou hi van oferir conferències, ponències i comunicacions. *Entorn i vigència de l'obra de Fabra* aplega vint-i-vuit d'aquestes aportacions, revisades minuciosament per garantir al màxim possible la complementarietat, la cohesió interna i l'actualització a data d'avui. Per a això, els autors han tingut ocasió de revisar els seus textos, valorar algun suggeriment i fer-hi modificacions fins al mateix moment de la impressió. Entre els treballs, n'hi ha de signats per personalitats de prestigi del món científic i acadèmic, imprescindibles en un recull com aquest, però també per lingüistes menys coneguts, sovint a causa de la seva joventut, que enriqueixen el volum col·lectiu amb perspectives diferents, derivades d'unes activitats professionals també diverses. Es tracta, per tant, d'un conjunt remarcable d'aportacions que mantenen una certa heterogeneïtat, cosa que no s'ha de veure com un dèficit sinó més aviat com una prova més del caràcter calidoscòpic de l'obra i els plantejaments fabrians, que permeten aproximar-s'hi des de diverses vessants.

Estructuralment, els textos estan vertebrats a l'entorn de tres eixos, tal com es reflecteix a l'índex: aspectes històrics i socials, aspectes gramaticals i aspectes lexicogràfics. En el primer bloc s'hi tracten, entre altres qüestions, la relació de Fabra amb els seus coetanis, les reaccions que va suscitar la seva obra i la vigència dels seus plantejaments. La ponència de Josep Mugades va ser sens dubte una de les més celebrades del col·loqui, per la seva troballa d'un Fabra bel·ligerant, amagat darrere de pseudònim, i pel rigor documental dels textos que presenta. Així mateix, les reflexions de Jordi Ginebra i Miquel Àngel Pradilla són especialment interessants en tant que dibuixen sense embuts les dificultats d'acceptació i aplicació d'una política de redreçament lingüístic per al català. A més, cal destacar l'aportació de Joan Solà, que va fer conèixer el projecte d'edició de les obres completes de Fabra al qual ens referíem abans. El segon bloc fa un recorregut per diversos punts de la gramàtica descriptiva, que van de la fonètica al lèxic, passant per la morfologia —nominal i verbal— i la sintaxi, alhora que hi trobem propostes de codificació per a determinats aspectes tradicionalment conflictius, o valoracions d'alguns dels criteris de codificació fabrians. Ens sembla remarcable la valentia d'alguns plantejaments i l'exhaustivitat de determinades anàlisis. Finalment, el tercer bloc presenta un recull d'estudis sobre lexicografia, en els quals es fa palès l'interès creixent per la metalexicografia. És precisament en aquest bloc on es concentra la presència estrangera en el col·loqui, de la mà del lexicògraf hongarès Károly Morvay i del suec Dan Nosell, autors —com és

sabut— de sengles diccionaris bilingües catalans. No hi podien faltar, d'altra banda, les encertades reflexions de Germà Colon sobre els mèrits i demèrits de Fabra en la seva faceta de lexicògraf.

No podem acabar aquesta presentació sense esmentar les persones i institucions que van fer possible el col·loqui. La comissió organitzadora estava formada per Antoni Arnal, Olga Cubells, Iolanda Figuerola, Jordi Ginebra (secretari), Joaquim Mallafre, Anna Montserrat, Pere Navarro i Miquel Àngel Pradilla. El comitè científic el formaven Sebastià Bonet, Teresa Cabré, Antoni Ferrando, Joshua Fishman, Georg Kremnitz, Xavier Lamuela, Joan Martí Castell, Mila Segarra, Joan Solà (president), Antoni Arnal, Olga Cubells, Jordi Ginebra (secretari), Joaquim Mallafre, Anna Montserrat, Pere Navarro i Miquel Àngel Pradilla. Les institucions i entitats que hi van donar suport són l'Ajuntament de Tarragona, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Tarragona, el Departament de Cultura (Direcció General de Política Lingüística) de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal del Tarragonès, la Facultat de Lletres de la Universitat Rovira i Virgili i Cossetània Edicions. Hem d'agrair així mateix la implicació institucional de la Universitat Rovira i Virgili i la implicació personal dels membres del Departament de Filologia Catalana que no formaven part de la comissió organitzadora. I, finalment, l'ajut i l'interès de persones com Antoni González Senmartí, Joan Potau i les estudiants que van col·laborar amb l'organització durant el col·loqui: Anna Fortuny, Núria Gavalrà, Ares Guasch, Camí Massagué i Rut Ortiz.